

BM-II.059.1.656.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6096, Pani Posłanki Agnieszki Ścigaj w sprawie wdrażania Strategii Demograficznej do 2040 r., proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Strategia Demograficzna 2040, która została przyjęta 15 października 2022 r. uchwałą nr 224 Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej pt. "Strategia Demograficzna 2040" jest obecnie analizowana przez grono ekspertów. W niedługim czasie zostanie podjęta decyzja, co do jej zakresu, kształtu i realizacji.

21 kwietnia 2024 r. została powołana Rada do spraw Polityki Rodzinnej i Demograficznej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, do której zadań należy opracowywanie kierunków działań, których celem jest poprawa sytuacji demograficznej i przedstawianie Ministrowi propozycji rozwiązań w zakresie polityki demograficznej w Polsce.

Obecnie trwają prace nad nowelizacją Zarządzenia Nr 425 Prezesa Rady Ministrów z 2 października 2023 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Negatywnym Zjawiskom Demograficznym. W skład Zespołu wchodzić będą przedstawiciele ministrów, w których właściwości znajdują się działy administracji publicznej, których przedmiot oddziałuje na zjawiska demograficzne w zakresie urodzeń i dzietności.

Powołano także w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej 12 lutego 2024 r. Radę do spraw Kobiet na Rynku Pracy. Do zadań Rady należy w szczególności:

- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz poprawy sytuacji kobiet na rynku pracy oraz zapewnienie równości kobiet i mężczyzn w sferze publicznej, zawodowej i prywatnej;
- opracowanie kierunków działań, których celem będzie zapewnienie równości kobiet i mężczyzn na rynku pracy;
- przedstawianie Ministrowi propozycji rozwiązań w zakresie poprawy sytuacji kobiet na rynku pracy oraz zapewnienia równości mężczyzn i kobiet w sferze publicznej, zawodowej i prywatnej;
- opiniowanie działań podejmowanych w zakresie aktywizacji zawodowej kobiet i ich powrotu na rynek pracy;
- inicjowanie debat i kampanii społecznych przeciwdziałających stereotypowemu postrzeganiu ról społecznych kobiet i mężczyzn;
- inicjowanie działań promujących równowagę między życiem rodzinnym i zawodowym, w tym zachęcanie ojców do korzystania z uprawnień pracowniczych związanych z rodzicielstwem.

W ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 realizowany jest w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej projekt niekonkurencyjny pt. „Wypracowanie rozwiązań służących przeciwdziałaniu migracji osób młodych z terenów dotkniętych depopulacją”. W ramach projektu zaplanowano przeprowadzenie badań służących zdiagnozowaniu przyczyn migracji osób młodych z miast

i wsi dotkniętych depopulacją. Wnioski z badań pozwolą wypracować rozwiązania programowe i prawne, dotyczące również instrumentów rynku pracy, pozwalające zachęcać osoby młode do pozostawania i powrotów na te tereny. Projekt zakłada także przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych, skierowanych do osób młodych i zidentyfikowanych w badaniu grup mających wpływ na decyzje dotyczące migracji z terenów dotkniętych depopulacją. Projekt będzie realizowany do końca 2027 r.

Działania prowadzone w zakresie polityki rodzinnej mają na celu zwiększenie wsparcia rodzin wychowujących dzieci, co również jest działaniem prodemograficznym.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zapewnia szeroką ofertę instrumentów wsparcia rodzin i instytucji je wspomagających, dedykowanych opiece i wychowaniu dzieci. Rodzice z dziećmi na utrzymaniu mogą korzystać ze wsparcia umocowanego w powszechnych i stale rozszerzanych programach kierowanych do rodzin z dziećmi.

Mając na uwadze potrzebę stworzenia kompleksowego systemu wsparcia, umożliwiającego rodzicom efektywne godzenie ról rodzinnych i zawodowych, w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej została przygotowana ustawa o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka „Aktywny rodzic”, której rozwiązania weszły w życie 1 października 2024 r. Ustawa stanowi odpowiedź na dynamiczne zmiany demograficzne, społeczne oraz ekonomiczne związane ze spadającą dzietnością. Jej celem jest zachęcenie do aktywności zawodowej rodziców dzieci w wieku od 12. do 35. miesiąca życia. Ustawa stanowi wyraz kompleksowego podejścia do wspierania rodziców dzieci w tzw. wieku żłobkowym, zapewniając im różnorodne formy wsparcia w zależności od ich potrzeb i sytuacji życiowej.

Ustawa „Aktywny rodzic” wprowadza do systemu prawnego trzy nowe świadczenia „aktywny rodzic” wspierające rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowywaniu dziecka, tj.:

- świadczenie „aktywni rodzice w pracy”,
- świadczenie „aktywnie w żłobku”,
- świadczenie „aktywnie w domu”.

Świadczenie „aktywni rodzice w pracy” – tzw. „babciowe”, kierowane jest do rodziców, którzy są aktywni zawodowo i z tytułu tej aktywności podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Świadczenie przysługuje w wysokości 1500 zł miesięcznie przez okres 24 miesięcy od 12. do 35. miesiąca życia dziecka. W przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, powyższe świadczenie będzie przysługiwało w podwyższonej wysokości 1900 zł miesięcznie.

Świadczenie „aktywnie w żłobku” – kierowane do rodziców dzieci, które uczęszczają do żłobka, klubu dziecięcego albo dziennego opiekuna i przysługuje w wysokości do 1 500 zł miesięcznie na dziecko lub do 1 900 zł miesięcznie na dziecko z niepełnosprawnościami, nie przekraczającej jednak wysokości opłaty, jaką rodzic ponosi za pobyt dziecka w instytucji opieki. Świadczenie to zastąpiło dotychczas funkcjonujące i mniej korzystne dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, przysługujące do wysokości 400 zł miesięcznie.

Świadczenie „aktywnie w domu” przysługuje z kolei na każde dziecko w rodzinie w wieku od 12. do 35. miesiąca życia w wysokości 500 zł miesięcznie przez 24 miesiące. Jest to wsparcie kierowane do tych rodziców małych dzieci, którzy nie są uprawnieni lub z własnej woli nie

zdecydują się na skorzystanie z świadczenia „aktywni rodzice w pracy” lub „aktywnie w żłobku”, gdyż w szczególności pozostaną nieaktywni zawodowo lub ich dziecko nie uczęszcza do instytucji opieki. Świadczenie to zastąpiło dotychczas funkcjonujący i mniej korzystny, gdyż nie przysługujący na pierwsze dziecko, rodzinny kapitał opiekuńczy.

Osoby otrzymujące dotychczasowe świadczenia tj. rodzinny kapitał opiekuńczy albo dofinansowanie żłobkowe w wysokości do 400 zł, mogą pozostać na tych świadczeniach na warunkach dotychczasowych, korzystając z ochrony praw nabytych, lub przejść na nowe świadczenia z program „aktywny rodzic”, jeżeli są dla nich korzystniejsze.

Wprowadzone ustawą „Aktywny rodzic” rozwiązania mają również na celu zwiększenie dostępności i przystępności finansowej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz jakości świadczonych w instytucjach opieki usług. Wpisują się one w przyjętą przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej politykę likwidacji obszarów, w których dostęp do instytucji opieki nad małymi dziećmi jest niedostateczny.

Wsparcie w zakresie utworzenia 102 tys. nowych miejsc opieki zapewnia też realizowany w Ministerstwie Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 Aktywny Maluch 2022-2029, którego budżet wynosi 6,5 mld zł. Wysokość dofinansowania na tworzenie miejsc opieki wynosi, na jedno miejsce opieki, do 57 528 zł bez VAT dla jednostek samorządu terytorialnego, zaś dla pozostałych podmiotów 12 410 zł z VAT. W ramach Programu, każdy podmiot tworzący miejsca opieki będzie przez 36 miesięcy otrzymywał środki na utrzymanie w kwocie 836 zł miesięcznie na 1 miejsce, celem zmniejszenia opłat ponoszonych przez rodziców. Pierwszeństwo w uzyskaniu środków Programu mają gminy.

15 lipca 2024 r. ogłoszony został resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „Aktywny Maluch – Pierwszy dzienny opiekun w gminie 2024”. Na Program przeznaczono w 2024 r. kwotę do 60 mln zł. O dofinansowywanie w formie dotacji celowej z budżetu państw, mogły ubiegać się gminy, na terenie których nie funkcjonuje żadna instytucja opieki nad małymi dziećmi, ani nie planuje się jej utworzenia w ramach umów o dofinansowanie do Programu Aktywny Maluch 2022-2029. W ramach tego Programu dofinansowywane jest tworzenie miejsc opieki w ramach maksymalnie dwóch dziennych opiekunów w danej gminie. Łączna kwota dofinansowania utworzenia miejsc w formie dziennego opiekuna nie może przekroczyć 300 000 zł, bez względu na liczbę tworzonych instytucji opieki, zaś kwota dofinansowania do funkcjonowania jednego dziennego opiekuna nie może przekroczyć 8 000 zł brutto miesięcznie. W trakcie naboru trwającego do 31 sierpnia 2024 r. łącznie zakwalifikowano 44 wnioski na utworzenie 57 gminnych dziennych opiekunów na terenie gmin, gdzie nie funkcjonuje żadna instytucja opieki, na utworzenie łącznie 309 miejsc opieki nad dziećmi. Na ten cel przyznano dofinansowanie w kwocie 13 314 700 zł.

Jednym z działań służących podnoszeniu jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz rozwojowi i promocji instytucjonalnych form tej opieki jest zainicjowanie Akademii Wsparcia – krajowego systemu wspierania rozwoju opieki wczesnodziecięcej w Polsce na lata 2024-2026. Jej celem jest rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, poprzez wyłonienie instytucji, których zadaniem będzie wsparcie instytucji opieki we wdrażaniu i podnoszeniu standardów jakości świadczonych przez nie usług.

Poza ww. nowymi rozwiązaniami, mającymi na celu wspieranie rodziców dzieci w tzw. wieku żłobkowym, w ramach funkcjonujących systemów wsparcia kontynuowane są:

- program „Rodzina 800+”, będący podstawową formą wsparcia rodzin, przyznawaną w postaci świadczenia wychowawczego w wysokości 800 zł miesięcznie na dziecko w wieku do 18. roku życia. Świadczenie przysługuje niezależnie od dochodu rodziny;

- program „Dobry start”, realizowany w formie jednorazowego świadczenia w wysokości 300 zł na uczące się w szkole dziecko. Świadczenie przysługuje niezależnie od dochodu rodziny, na rozpoczynające rok szkolny dzieci w wieku do 20. roku życia, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych, uczących się w szkole - do ukończenia przez nie 24 roku życia;
- świadczenia rodzinne, do których prawo warunkowane jest m. in. kryterium dochodowym. W ramach systemu świadczeń rodzinnych funkcjonują:
 - zasiłek rodzinny na dziecko. W zależności od wieku dziecka przysługuje w kwocie od 95 zł do 135 zł miesięcznie na dziecko. Ponadto kilka rodzajów dodatków do zasiłku rodzinnego, przysługujących po spełnieniu określonych warunków, w tym kryterium dochodowego 674 zł miesięcznie na osobę w rodzinie lub 764 zł – w przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym;
 - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, tzw. becikowe (jednorazowo 1000 zł na nowo narodzone dziecko po spełnieniu kryterium dochodowego, wynoszącego 1922 zł miesięcznie na osobę w rodzinie),
 - świadczenie rodzicielskie (1000 zł miesięczne niezależnie od dochodu przez okres 52 tygodni od porodu. Świadczenie przysługuje matkom, które urodziły dziecko (w wyjątkowych sytuacjach ojcom), a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego;
 - świadczenia opiekuńcze, tj. zasiłek pielęgnacyjny, kierowany do osób niepełnosprawnych, w wysokości 215,84 zł miesięcznie oraz świadczenie pielęgnacyjne przeznaczone dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami w wysokości 2988 zł miesięcznie. Świadczenie jest niezależne od kryterium dochodowego.

12 grudnia br. weszła w życie ustawa z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, której projekt przygotowano w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Nowe przepisy zakładają podwyższenie maksymalnej wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego o 100% z 500 zł miesięcznie, do kwoty 1000 zł miesięcznie.

W poprzednim stanie prawnym świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługiwały w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł miesięcznie. Poprzednia ww. maksymalna wysokość świadczeń z funduszu alimentacyjnego pozostawała niezmienna od początku obowiązywania ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, czyli od 2008 r. Zmiana wysokości świadczenia wychodzi naprzeciw oczekiwaniom rodzin z dziećmi, w tym osób samotnie wychowujących dzieci, będących w trudnej sytuacji finansowej w związku z nieskuteczną egzekucją zasądzonych od drugiego rodzica alimentów.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/